

**АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ
СУМСЬКЕ ОБЛАСНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ**

**РІШЕННЯ
АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ**

25.06.2018

м. Суми

№ 10

Справа №02-06/01-2018

**Про порушення законодавства
про захист економічної конкуренції**

Адміністративна колегія Сумського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України, розглянувши подання ВДР від 08.06.2018 № 41 про попередні висновки у справі № 02-06/01-2018 та матеріали справи,

ВСТАНОВИЛА:

Сумським обласним територіальним відділенням Антимонопольного комітету України (далі – Тервідділення) розглянуто заяву товариства з обмеженою відповідальністю фірми «Стара аптека» від 20 липня 2017 року № 217 (зарєєстрована в Тервідділенні 25 липня 2017 року за № 01-27/41672) щодо неправомірності дій відділу комунального майна Конотопської міської ради, які полягають у обмеженні вільного доступу до участі у конкурсі на оренду комунального майна Конотопської міської ради, яке розташоване за адресами: м. Конотоп, вул. Б. Олійника, 88 та м. Конотоп, вул. М. Амосова, 3. У зв'язку з виявленням в діях відділу комунального майна Конотопської міської ради, які полягали у включенні до Основних умов проведення конкурсу з використанням відкритості пропонування розміру орендної плати за принципом аукціону на право оренди нерухомого майна приміщень у м. Конотоп по вул. Бориса Олійника, 88, площею 18,0 кв.м. та по вул. Миколи Амосова, 3 (площею 18,0 кв.м.) вимог стосовно учасників конкурсу, визначених пунктами 11, 12, 14 та 17, ознак порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 3 статті 50 та частиною першою, абзацом 7 частини другої статті 15 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді антиконкурентних дій органів місцевого самоврядування, які призвели або можуть призвести до недопущення, усунення, обмеження чи спотворення конкуренції, розпорядженням адміністративної колегії Тервідділення від 15.01.2018 за №2 було розпочато розгляд справи №02-06/01-2018.

При цьому слід зазначити, що підняте у цій заяві питання також розглядалось Конотопським міськрайонним судом Сумської області (інформація виконавчого комітету Конотопської міської ради - лист від 11 серпня 2017 року № 01-09/2411), у зв'язку із чим розпорядженням адміністративної колегії Тервідділення від 1 вересня 2017 року № 39 розгляд заяви ТОВ фірми «Стара аптека» було зупинено до завершення розгляду судом пов'язаної з цією заявою справи № 577/3038/17. Грунтуючись на даних, розміщених в Єдиному державному реєстрі судових рішень, щодо прийняття Конотопським міськрайонним судом Сумської області 8 вересня 2017 року постанови про задоволення позовних вимог ТОВ фірми «Стара аптека» та на інформації, наданій виконавчим комітетом Конотопської міської ради листом від 18 грудня 2017 року № 06-09/3738, відповідно до якої апеляційна скарга на зазначену постанову не подавалась,

розпорядженням адміністративної колегії Тервідділення від 15 січня 2018 року № 1 розгляд заяви ТОВ фірми «Стара аптека» було поновлено.

В ході розгляду справи встановлено таке.

1.ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ОРЕНДНИХ ВІДНОСИН

Відносини оренди державного і комунального майна в Україні регламентуються Законом України «Про оренду державного та комунального майна».

Відповідно до статті 2 цього Закону орендою є засноване на договорі строкове платне користування майном, необхідним орендареві для здійснення підприємницької та іншої діяльності.

При цьому державну політику у сфері оренди щодо майна, яке перебуває в комунальній власності, здійснюють органи місцевого самоврядування .

Згідно зі статтею 5 Закону України «Про оренду державного та комунального майна» орендодавцями, зокрема, є органи, уповноважені Верховною Радою Автономної Республіки Крим та органами місцевого самоврядування управляти майном, - щодо цілісних майнових комплексів підприємств, їх структурних підрозділів та нерухомого майна, яке відповідно належить Автономній Республіці Крим або перебуває у комунальній власності.

Статтею 19 Конституції України встановлено, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Відповідно до статті 140 Конституції України місцеве самоврядування є правом територіальної громади - жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста - самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України. Місцеве самоврядування здійснюється територіальною громадою в порядку, встановленому законом, як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування: сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи. Органами місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ та міст, є районні та обласні ради.

Статтею 143 Конституції України встановлено, зокрема, що територіальні громади села, селища, міста безпосередньо або через утворені ними органи місцевого самоврядування управляють майном, що є в комунальній власності; утворюють, реорганізують та ліквідовують комунальні підприємства, організації і установи, а також здійснюють контроль за їх діяльністю; вирішують інші питання місцевого значення, віднесені законом до їхньої компетенції.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» визначено, що право комунальної власності - право територіальної громади володіти, доцільно, економічно, ефективно користуватися і розпоряджатися на свій розсуд і в своїх інтересах майном, що належить їй, як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування.

Частиною п'ятою статті 60 цього Закону встановлено, що органи місцевого самоврядування від імені та в інтересах територіальних громад відповідно до закону здійснюють правомочності щодо володіння, користування та розпорядження об'єктами права комунальної власності, в тому числі виконують усі майнові операції, можуть передавати об'єкти права комунальної власності у постійне або тимчасове користування юридичним та фізичним особам, здавати їх в оренду, продавати і купувати, використовувати як заставу, вирішувати питання їхнього відчуження, визначати в угодах та договорах умови використання та фінансування об'єктів, що приватизуються та передаються у користування і оренду.

Отже, міські ради наділені повноваженнями встановлювати орендні ставки для об'єктів, що перебувають у комунальній власності.

Як визначено статтею 7 Закону України «Про оренду державного та комунального майна», ініціатива щодо оренди майна може виходити від фізичних та юридичних осіб, які можуть бути орендарями відповідно до статті 6 цього Закону, пропозиція може надходити від орендодавців, зазначених у статті 5 цього Закону. Орендодавець може оголосити про передачу майна в оренду в порядку, встановленому цим Законом.

Статтею 19 Закону України «Про оренду державного та комунального майна» встановлено, зокрема, що орендар за користування об'єктом оренди вносить орендну плату незалежно від наслідків господарської діяльності. Орендна плата, встановлена за відповідною методикою, застосовується як стартова під час визначення орендаря на конкурсних засадах.

Відповідно до частини шостої статті 9 Законом України «Про оренду державного та комунального майна» порядок проведення конкурсу визначається: Кабінетом Міністрів України - для об'єктів, що перебувають у державній власності; органами, визначеними Верховною Радою Автономної Республіки Крим, - для об'єктів, що належать Автономній Республіці Крим; органами місцевого самоврядування - для об'єктів, що перебувають у комунальній власності.

Конкурс на право оренди вільних об'єктів нерухомого майна державної власності чи комунальної власності територіальної громади проводиться з метою ефективного використання комунального майна, поповнення місцевого бюджету. Основним критерієм визначення переможця конкурсу є максимальний розмір орендної плати при обов'язковому забезпеченні виконання інших умов конкурсу. Конкурс оголошується за ініціативою орендодавця або за наявності заяви про оренду від фізичної або юридичної особи за умови відсутності заяви від особи, яка має право на отримання відповідного комунального майна в оренду поза конкурсом чи аукціоном (бюджетні установи, релігійні організації тощо).

Так, постановою Кабінету Міністрів України від 31 серпня 2011 року №906 затверджено Порядок проведення конкурсу на право оренди державного майна (далі - Постанова №906). Постанова №906 визначає процедуру проведення конкурсу на право оренди державного майна, зокрема цілісних майнових комплексів державних підприємств, установ, організацій, їх структурних підрозділів (філій, цехів, дільниць), нерухомого майна (будівель, споруд, нежитлових приміщень) та іншого окремого індивідуально визначеного майна, що перебуває у державній власності. Конкурс на право оренди об'єкта (далі - конкурс) оголошується орендодавцем. Конкурс проводить конкурсна комісія (далі - комісія), що утворюється орендодавцем. Комісія може бути утворена для проведення конкурсу щодо групи об'єктів, які належать до сфери управління одного органу, уповноваженого управляти державним майном.

З метою створення єдиного організаційно-економічного механізму справляння плати за оренду державного майна, постановою Кабінету Міністрів України від 4 жовтня 1995 року № 786 (із змінами та доповненнями) затверджено Методику розрахунку орендної плати за державне майно та пропорції її розподілу (далі - Методика).

Відповідно до Методики, розмір орендної плати встановлюється договором оренди між орендодавцем та орендарем. У разі визначення орендаря на конкурсних засадах, як регламентує Закон України «Про оренду державного та комунального майна», орендна плата, розрахована за цією Методикою, застосовується як стартова, а її розмір може бути збільшено за результатами такого визначення

Отже, Методикою, зокрема, передбачено визначення орендаря на конкурсних засадах та диференційований підхід до встановлення рівня орендних ставок залежно від видів діяльності суб'єкта господарювання (зокрема, якщо аптеки здійснюють виготовлення ліків за рецептами та/або обслуговують пільгові категорії населення).

2.РЕАЛІЗАЦІЯ ВІДДІЛОМ КОМУНАЛЬНОГО МАЙНА КОНОТОПСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ ПОВНОВАЖЕНЬ ОРЕНДОДАВЦЯ

Відділ комунального майна Конотопської міської ради Сумської області (41600, Сумська обл., м. Конотоп, пр-т Миру, 8, ідентифікаційний код – 23051879) (далі – *Відділ*) є юридичною особою, створений і діє у відповідності з Конституцією України, Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» та іншими нормативно-правовими актами.

Згідно з пунктом 2.1 Положення про відділ комунального майна Конотопської міської ради Сумської області, затвердженого рішенням 15 сесії Конотопської міської ради 7 скликання від 29 липня 2016 року, *Відділ* реалізує державну та регіональну політику у сфері управління майном, що перебуває у власності територіальної громади міста Конотоп. При цьому, виходячи з положень пункту 2.2 цього положення, ним також здійснюються повноваження власника та орендодавця комунального майна. У зв'язку з зазначеним *Відділ* виступає орендодавцем цілісних майнових комплексів підприємств і організацій, їх структурних підрозділів, що перебувають у комунальній власності територіальної громади м.Конотоп, нерухомого майна (будівель, споруд, приміщень) підприємств комунальної власності та установ, організовує проведення конкурсів (аукціонів) на право оренди нерухомого майна.

Рішенням п'ятдесят шостої сесії Конотопської міської ради шостого скликання від 24 грудня 2014 року (далі – *Рішення МР від 24.12.2014*) було затверджено Положення про оренду майна, що належить до комунальної власності територіальної громади міста Конотоп, Положення про порядок проведення конкурсу на право оренди комунального майна (далі - *Положення про порядок проведення конкурсу*), Методику розрахунку орендної плати за комунальне майно та пропорції її розподілу (далі - *Методика розрахунку орендної плати*), Типовий договір оренди нерухомого (індивідуально визначеного) майна, що належить до комунальної власності (далі - *Типовий договір оренди*).

Варто зазначити, що згідно із *Положенням про порядок проведення конкурсу* (підпункти 1.2.) конкурс оголошується за ініціативою орендодавця або за наявності заяви про оренду від фізичної особи-підприємця чи юридичної особи за умови відсутності заяви від особи, яка відповідно до законодавства має право на отримання відповідного комунального майна в оренду поза конкурсом.

Положенням про порядок проведення конкурсу (підпункт 1.3.) передбачено, що Орендодавець (*Відділ*) визначає пропозиції щодо умов конкурсу і, відповідно, договору оренди, зокрема, щодо допустимих напрямів використання майна орендарем (з урахуванням думки балансоутримувача та напряму використання об'єкта до оренди, потреб населення міста), які погоджуються комісією.

До умов конкурсу *Положенням про порядок проведення конкурсу* віднесено:

- стартовий розмір орендної плати;
- ефективне використання об'єкта оренди за цільовим призначенням у разі оренди цілісного майнового комплексу – відповідно до напрямку виробничої діяльності підприємства);
- дотримання вимог експлуатації об'єкта;
- компенсація переможцем конкурсу витрат орендодавця або іншого учасника за здійснення експертної оцінки об'єкта оренди, рецензії на неї, публікацію в місцевій пресі;
- інші умови залежно від специфіки об'єкта оренди (підпункт 2.1. *Положення про порядок проведення конкурсу*).

При цьому іншими умовами можуть бути:

- здійснення певних видів ремонтних робіт;
- виконання встановлених для підприємства мобілізаційних завдань;

- виготовлення продукції в обсягах, необхідних для задоволення потреб міста;
- збереження (створення) нових робочих місць;
- вжиття заходів для захисту навколишнього природного середовища з метою дотримання екологічних норм експлуатації об'єкта;
- створення безпечних та нешкідливих умов праці;
- дотримання умов належного утримання об'єктів соціально-культурного призначення;
- інші умови з урахуванням пропозицій балансоутримувача.

Підпунктом 3.1. *Положення про порядок проведення конкурсу* передбачено, що склад комісії з питань розгляду заяв на оренду та проведення конкурсів (далі – Комісія) затверджується розпорядженням міського голови. До складу Комісії входять представники відділу комунального майна Конотопської міської ради, управління житлово-комунального господарства Конотопської міської ради, відділу містобудування та архітектури Конотопської міської ради, сектору торгівлі і побутового обслуговування населення управління економіки Конотопської міської ради. Очолює комісію заступник міського голови відповідно до розподілу обов'язків.

Підпунктом 3.2. зазначеного положення визначено такі завдання і функції Комісії:

- визначення умов та терміну проведення конкурсу;
- розгляд матеріалів та пропозицій учасників конкурсу;
- проведення конкурсу з використанням відкритості пропонування розміру орендної плати за принципом аукціону;
- визначення переможця або прийняття рішення про визнання конкурсу таким, що не відбувся;
- складання протоколів.

Орендодавець готує оголошення про конкурс на підставі:

- звіту про експертну оцінку вартості об'єкта оренди;
- розрахунку орендної плати за перший або базовий місяць оренди;
- пропозицій щодо умов договору оренди.

Оголошення про конкурс публікується в місцевій пресі та оприлюднюється на сайті Конотопської міської ради не пізніше ніж за 20 календарних днів до дати проведення конкурсу і повинно містити такі відомості:

- інформацію про об'єкт оренди;
- умови конкурсу;
- дату і місце проведення конкурсу;
- кінцевий термін прийняття заяв та пропозицій учасників конкурсу;
- перелік матеріалів, які подають претенденти на участь у конкурсі;
- іншу інформацію.

Як зазначено у підпункті 2.2. *Положення про порядок проведення конкурсу*, основним критерієм щодо визначення переможця є найбільший розмір орендної плати у разі обов'язкового забезпечення виконання інших умов конкурсу. Стартова орендна плата визначається згідно із *Методикою розрахунку орендної плати*.

3. УМОВИ КОНКУРСУ ЩОДО НАДАННЯ В ОРЕНДУ НЕЖИТЛОВИХ ПРИМІЩЕНЬ ПО ВУЛ.БОРИСА ОЛІЙНИКА ТА ПО ВУЛ.МИКОЛИ АМОСОВА

З огляду на надходження до *Відділу* трьох заяв від суб'єктів господарювання на право оренди нежитлового приміщення (від товариства з обмеженою відповідальністю «Компанія «Фарм-Союз», товариства з обмеженою відповідальністю «Фірма «Стара аптека» та товариства з обмеженою відповідальністю «Центральна аптека»), грунтуючись на своїх повноваженнях, 19 червня 2017 року Комісією, склад якої затверджено розпорядженням міського голови м.Конотоп від 30.07.2007 №180-р «Про затвердження нового складу комісії з питань розгляду заяв на оренду та проведення конкурсів»,

розглянуто питання щодо надання в строкове платне користування (оренду) майна комунальної власності територіальної громади міста в закладах охорони здоров'я, а саме: нерухомого майна нежитлових вбудованих приміщень у м. Конотоп по вул. Бориса Олійника, 88, площею 18,0 кв.м. та по вул. Миколи Амосова, 3, площею 18,0 кв.м.

Відповідно до абзацу четвертого частини четвертої статті 9 Закону України «Про оренду державного та комунального майна» та пункту 1.1. Положення про порядок проведення конкурсу на право оренди комунального майна, затвердженого *Рішенням МР від 24.12.2014*, передача майна в строкове, платне користування здійснюється на конкурсних засадах за наявності двох і більше заяв від суб'єктів господарювання на об'єкт оренди. Враховуючи зазначене, за результатами розгляду вищенаведеного питання Комісією було прийнято рішення про проведення конкурсу з використанням відкритості пропонування розміру орендної плати за принципом аукціону на право оренди нерухомого майна, розташованого за адресами: м. Конотоп, вул. Б. Олійника, 88 та м. Конотоп, вул. М. Амосова, 3, з метою розміщення аптеки, що реалізує готові ліки (далі – *Конкурс*). Таке рішення зафіксовано протоколом засідання комісії від 19.06.2017 №4. При цьому *Відділу* доручено розмістити в місцевих друкованих виданнях та оприлюднити на веб-сайті Конотопської міської ради інформацію про оголошення *Конкурсу*. За даними, наданими виконавчим комітетом Конотопської міської ради листом від 11 серпня 2017 року № 01-09/2411, інформація щодо проведення *Конкурсу* розміщувалася у випуску газети «Конотопський край» від 07.07.2017 № 54, на веб-сайті Конотопської міської ради, в соціальній мережі «Facebook» (портали 05447.com.ua, topkonotop.com та ін.); кінцевий строк прийняття пропозицій було встановлено 17.07.2017.

Як зазначено в інформації щодо проведення *Конкурсу*, нежитлові приміщення, що виносяться на *Конкурс*, знаходяться на другому поверсі дорослої поліклініки, відповідно, за адресою: вул. Б. Олійника, 88 та вул. М. Амосова, 3, а їх балансоутримувачем є, відповідно, комунальний заклад «Конотопська міська лікарня» та комунальний заклад «Конотопська центральна районна лікарня імені академіка Михайла Давидова». Зазначені приміщення здаються в оренду з метою розміщення аптеки, що реалізує готові ліки в закладі охорони здоров'я.

При цьому вартість майна, що передається в оренду по вул.Бориса Олійника, 88, становить 88443,00 грн., а стартовий розмір орендної плати за базовий місяць розрахунку (березень 2017 року) становить 8844,30 грн. із ПДВ, розрахований відповідно до *Методики розрахунку орендної плати*.

Вартість майна, що здається в оренду по вул.Миколи Амосова, 3, становить 98848,00грн., а стартовий розмір орендної плати за базовий місяць розрахунку(березень 2017 року) становить 9884,80 грн. із ПДВ, розрахований відповідно до *Методики розрахунку орендної плати*.

При цьому варто зазначити, що *Методикою розрахунку орендної плати* (витяг із якої надано листом від 31.01.2018 №01-22/311 на вимогу голови Тервідділення від 25.01.2018 302-10/177) (залучено до матеріалів справи) у розділі «Орендні ставки за використання нерухомого комунального майна» визначено, що орендна ставка за використання нерухомого майна аптеками, що реалізують готові ліки в закладах охорони здоров'я, становить 100 %, аптеками, що реалізують готові ліки, - 50%, аптеками на площі, що використовуються для виготовлення ліків за рецептами, - 3 %, аптеками, що обслуговують пільгові категорії населення, - 2%.

До учасників *Конкурсу* висувалися такі вимоги, передбачені Основними умовами проведення *Конкурсу*:

найбільший запропонований розмір місячної орендної плати за використання об'єкта оренди; своєчасна сплата орендної плати з урахуванням її індексації (щомісяця не пізніше 15 числа поточного місяця); належне утримання та використання об'єкта оренди за цільовим призначенням, визначеним в договорі оренди, запобігання його пошкодженню і псуванню, своєчасне здійснення поточного та інших видів ремонтів

орендованого майна за рахунок власних коштів; строк використання відповідно до договору – 2 роки 11 місяців; страхування орендованого майна на вартість не меншу, ніж за експертною оцінкою за рахунок власних коштів на користь орендодавця в місячний термін після укладення договору оренди; після підписання договору оренди укласти із балансоутримувачем договір на відшкодування експлуатаційних витрат, відшкодувати балансоутримувачу майна згідно чинного законодавства податок на землю під об'єктом нерухомості, брати участь у витратах, пов'язаних з експлуатацією прилеглої території тощо.

Звертають на себе увагу вимоги, викладені у пунктах 11, 12, 14 та 17 Основних умов проведення *Конкурсу*, а саме:

Пункт 11. Наявність діючої ліцензії щодо діяльності в сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, та документальне підтвердження виконання відповідних договорів.

Пункт 12. Досвід роботи щодо медикаментозного забезпечення пільгових категорій населення м. Конотоп та Конотопського району, документальне підтвердження щодо виконання договорів по відшкодуванню їх вартості.

Пункт 14. Досвід роботи по соціальним програмам (наприклад, «Програма низьких цін», «Еббот Кард», «Оранж Кард», «Терапія плюс», «Медікард» тощо) та документальне підтвердження .

Пункт 17. Відсутність судових справ між учасниками конкурсу та орендодавцем чи балансоутримувачем протягом останніх 3 (трьох) років щодо використання комунального майна або виконання умов договорів оренди.

Варто зазначити, що *Конкурс* було призупинено згідно із ухвалою Конотопського міськрайонного суду Сумської області від 10.08.2017 «Про вжиття заходів забезпечення адміністративного позову ТОВ «Фірма «Стара аптека» по справі №577/3038/17; при цьому ТОВ «Фірма «Стара аптека» оскаржила до суду саме ці пункти Основних умов проведення *Конкурсу*.

Виконавчий комітет Конотопської міської ради (далі – Міськвиконком) так пояснює перелічені вище умови конкурсу (лист від 16.02.2018 №01-10/475, надісланий на вимогу голови Тервідділення від 09.02.2018 №02-10/268):

«Умова щодо наявності діючої ліцензії в сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів містить факультативні ознаки. Ця умова свідчить про необхідність відповідності суб'єктів господарювання, які здійснюють роздрібну, оптову торгівлю лікарською групою дозволеною в медичній практиці, ліцензійним умовам. Оскільки у рецептах виписаних лікарями для пацієнтів містяться препарати, які в складі можуть мати сильнодіючі речовини, віднесені до окремої класифікації та/або списку приналежності» (мовою оригіналу).

«Умова щодо досвіду роботи медикаментозного забезпечення пільгових категорій населення міста та району містить факультативні ознаки. Ця умова базується на Законах України «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні», «Про реабілітацію жертв політичних репресій на Україні», «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», «Про донорство крові та її компонентів», постанові КМУ від 17.08.1998 №1303 «Про впорядкування безплатного та пільгового відпуску лікарських засобів за рецептами лікарів в разі амбулаторного лікування окремих груп населення та за певними категоріями захворювань» та інших нормативно-правових актах. Тому, співпраця приватного фармацевтичного сектору з територіальною громадою (в особі представницьких інституцій) є важливим соціальним елементом, в тому числі враховуючи асигнування місцевого бюджету на охорону здоров'я» (мовою оригіналу).

«Умова щодо відсутності судових справ між учасниками конкурсу та орендодавцем, балансоутримувачем щодо використання комунального майна або виконання умов договорів оренди містить факультативні ознаки та в межах строків

загальної позовної давності. Ця умова повинна забезпечити непорушність законних прав, свобод та інтересів територіальної громади міста. Оскільки, в разі порушення яких необхідно буде докласти значних зусиль, часу для відновлення та витрат з міського бюджету» (мовою оригіналу).

«Умова щодо досвіду роботи по соціальним програмам: усі діючі та новостворені суб'єкти фармацевтичного ринку, як правило, з метою розширення меж споживачів розробляють та реалізують на практиці власні соціальні програми (проекти). Такі програми надають можливість населенню купувати лікарські засоби зі знижкою або по доступним цінам. Оскільки, лікування є довготривалим процесом і не всі хворі мають фінансову можливість придбати потрібні ліки» (мовою оригіналу).

Окрім того Міськвиконком наголошує: «При цьому зазначаємо, що нормами чинного законодавства не визначено якого характеру повинна бути інша (додаткова) інформація в умовах конкурсу. Надається лише диспозитивне право включити до умов інші відомості на власний розсуд» (мовою оригіналу).

Така позиція органу місцевого самоврядування свідчить про намагання виправдати включення до Основних умов проведення *Конкурсу* пунктів 11,12,14 та 17, тоді як зазначені дії *Viddily* (як Орендодавця) були визнані Конотопським міськрайонним судом Сумської області протиправними (постанова від 08.09.2017 у справі №577/3038/17).

4. НЕГАТИВНИЙ ВПЛИВ НА КОНКУРЕНЦІЮ УМОВ, ВИКЛАДЕНИХ У ПУНКТАХ 11, 12,14 та 17 ОСНОВНИХ УМОВ ПРОВЕДЕННЯ *КОНКУРСУ*

Варто зазначити, що включення *Відділом* (як Орендодавцем) до Основних умов проведення *Конкурсу* вимог, викладених у пунктах 11,12,14 та 17, має антиконкурентний ефект та унаслідок цього суперечить приписам законодавства про захист економічної конкуренції, що обґрунтовується наступним.

4.1.Щодо наявності у учасника *Конкурсу* діючої ліцензії щодо діяльності в сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів слід зазначити, що відповідно до пунктів 6 та 7 Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з виробництва лікарських засобів, оптової та роздрібною торгівлі лікарськими засобами, імпорту лікарських засобів (крім активних фармацевтичних інгредієнтів), затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 30.11.2016 № 929 (далі – Ліцензійні умови), для отримання ліцензії у повному обсязі або частково на діяльність з роздрібною торгівлі лікарськими засобами суб'єкт господарювання подає до органу ліцензування заяву за формою, до якої, зокрема, додаються: підтвердні документи щодо кожного місця провадження виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню, а саме – відомості про наявність матеріально-технічної бази та кваліфікованого персоналу, необхідних для провадження господарської діяльності з роздрібною торгівлі лікарськими засобами. Виходячи з зазначеного, Ліцензійними умовами не передбачено обов'язок суб'єкта господарювання, що має на меті провадження господарської діяльності з роздрібною торгівлі лікарськими засобами, отримати ліцензії щодо діяльності в сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. Отримання такої ліцензії регламентується окремою процедурою, передбаченою Ліцензійними умовами провадження господарської діяльності з культивування рослин, включених до таблиці І переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, затвердженого Кабінетом Міністрів України, розроблення, виробництва, виготовлення, зберігання, перевезення, придбання, реалізації (відпуску), ввезення на територію України, вивезення з території України, використання, знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, включених до зазначеного переліку, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 6 квітня 2016 року № 282.

За інформацією Державної служби з лікарських засобів та контролю за наркотиками у Сумській області (лист від 16.02.2018 №109/2.1-18, одержаний на вимогу

голови Тервідділення від 08.02.2018 №02-10/256), серед суб'єктів господарювання, що здійснюють свою діяльність на території Сумської області (налічується понад 250), у 2017 році мали ліцензії щодо діяльності у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів лише 8, а саме: комунальне підприємство Сумської обласної ради «Суми-Фарм», комунальне оптово-роздрібне підприємство «Глухівський міжрайонний аптечний склад», товариство з обмеженою відповідальністю «Аптека №195», товариство з обмеженою відповідальністю «Компанія «Фарм-Союз», комунальне підприємство «Центральна районна аптека №4 Охтирського району», обласне комунальне підприємство «Центральна районна аптека №35 Буринського району», комунальне підприємство Сумської обласної ради «Центральна районна аптека №45 Путивльського району», комунальне підприємство Сумської обласної ради «Аптека №226 міста Конотоп (наразі не здійснює діяльність).

Отже, зазначеною ліцензією володіє обмежена кількість суб'єктів господарювання, що здійснюють роздрібну торгівлю лікарськими засобами на території Сумської області, її наявність не є обов'язковою для здійснення господарської діяльності на ринку роздрібною торгівлі лікарськими засобами, а тому включення до Основних умов проведення *Конкурсу* вимоги щодо її отримання суттєво обмежує коло претендентів на оренду приміщень, тобто обмежує конкуренцію.

4.2. Стосовно встановлення *Відділом* вимоги щодо наявності досвіду роботи у сфері медикаментозного забезпечення пільгових категорій населення м. Конотоп та Конотопського району необхідно зазначити таке.

На теперішній час суб'єкти господарювання, що здійснюють роздрібну торгівлю лікарськими засобами, реалізують ряд запроваджених Урядом України заходів, спрямованих на забезпечення населення життєво необхідними лікарськими засобами безоплатно та на пільгових умовах.

Безоплатний відпуск встановленого переліку лікарських засобів за рецептами лікарів, у разі амбулаторного лікування, проводиться відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 17 серпня 1998 року № 1303 «Про впорядкування безоплатного та пільгового відпуску лікарських засобів за рецептами лікарів у разі амбулаторного лікування окремих груп населення та за певними категоріями захворювань» (далі – Постанова КМУ № 1303).

Безоплатний та пільговий відпуск лікарських засобів за рецептами лікарів у разі амбулаторного лікування окремих груп населення та за певними категоріями захворювань, можуть здійснювати всі суб'єкти господарювання, що мають ліцензії на роздрібну торгівлю лікарськими засобами та здійснюють свою господарську діяльність у межах адміністративно-територіальних одиниць області, за умови укладення відповідного договору із відділом охорони здоров'я відповідної міської ради (за наявності) або закладами охорони здоров'я, заснованими на комунальній формі власності територіальних громад області.

Забезпечення можливості певним категоріям населення та хворим за визначеними категоріями захворювань отримувати безоплатно або на пільгових умовах за рецептами лікарів лікарські засоби в ширшому колі аптечних закладів області, ніж лише в комунальних, покращить доступ населення до таких лікарських засобів та сприятиме розвитку конкуренції на регіональних ринках роздрібною торгівлі лікарськими засобами.

З 6 квітня 2016 року набула чинності постанова Кабінету Міністрів України № 239 «Деякі питання відшкодування вартості препаратів інсуліну» з метою реалізації пілотного проекту щодо запровадження державного регулювання цін на препарати інсуліну, що передбачено постановою Кабінету Міністрів України від 05.03.2014 № 73 (зі змінами). Цією постановою затверджено Порядок відшкодування вартості препаратів інсуліну, де встановлено механізм відшкодування вартості препаратів інсуліну суб'єктам господарювання, які провадять господарську діяльність на підставі ліцензії на провадження господарської діяльності з роздрібною торгівлі лікарськими засобами,

незалежно від форми власності та підпорядкування, аптечні заклади яких розташовані в межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці.

Відповідно до зазначеного в цьому пункті Порядку відпуск лікарських засобів здійснюється суб'єктами господарювання, перелік яких визначається структурними підрозділами з питань охорони здоров'я Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій або розпорядниками коштів місцевих бюджетів, визначених рішеннями про такі бюджети згідно із законодавством, на рівних умовах, відповідно до укладених договорів, на підставі рецептів на препарати інсуліну, виписаних закладами охорони здоров'я за місцем диспансерного обліку пацієнта згідно з реєстром пацієнтів, що потребують інсулінотерапії, який ведеться МОЗ, на рецептурних бланках.

Отже, пілотний проект щодо препаратів інсуліну передбачає залучення до його реалізації якомога більшої кількості аптек, що має сприяти дієвій конкуренції, спрямованій на покращення задоволення потреб населення в отриманні життєво необхідних ліків.

З 1 квітня 2017 року запроваджено Урядову програму «Доступні ліки», у межах якої пацієнти за рецептом лікаря можуть отримати в аптечних закладах безкоштовно або з незначною доплатою лікарські засоби для лікування серцево-судинних захворювань, цукрового діабету II типу та бронхіальної астми, перелік міжнародних непатентованих назв, який затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 9 листопада 2016 року № 863 «Про запровадження відшкодування вартості лікарських засобів».

Механізм повного або часткового відшкодування вартості лікарських засобів під час амбулаторного лікування осіб, що страждають на серцево-судинні захворювання, цукровий діабет II типу, бронхіальну астму, суб'єктам господарювання, які провадять господарську діяльність на підставі ліцензії на провадження господарської діяльності з роздрібною торгівлю лікарськими засобами, незалежно від форми власності та підпорядкування, аптечні заклади яких розташовані в межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці, передбачений постановою Кабінету Міністрів України від 17.03.2017 № 152 «Про забезпечення доступності лікарських засобів».

Відповідно цього Порядку для здійснення відпуску лікарських засобів суб'єкти господарювання звертаються до розпорядників бюджетних коштів із заявою про укладення договору про відшкодування вартості лікарських засобів. Розпорядники бюджетних коштів, визначені рішеннями про відповідні бюджети згідно із законодавством, формують на підставі укладених договорів перелік суб'єктів господарювання, що здійснюють відпуск лікарських засобів. Формування зазначеного переліку має здійснюватись без надання преференції окремим суб'єктам господарювання, за їх бажанням. Як показують результати досліджень, проведених Тервідділенням у попередні роки, у програмах пільгового забезпечення ліками приймають участь лише окремі ліцензіати роздрібною торгівлю лікарськими засобами.

Отже, встановлення *Відділом* вимоги щодо наявності досвіду роботи у сфері медикаментозного забезпечення пільгових категорій населення м. Конотоп та Конотопського району призводить до значного звуження кола суб'єктів господарювання, що мають право брати участь у *Конкурсі*, за територіальним принципом, що тим самим ставить суб'єктів господарювання, які мають відповідний досвід роботи, та тих, що здійснювали медикаментозне забезпечення пільгових категорій населення в інших районах Сумської області чи інших регіонів України, або не здійснюють та не здійснювали такий відпуск препаратів за пільговими рецептами, у нерівне становище стосовно один одного, та у зв'язку з цим може мати негативні наслідки для конкуренції, зокрема, шляхом встановлення бар'єрів для вступу на ринок. Варто зазначити, що розпорядники бюджетних коштів, виділених на відшкодування вартості препаратів, відпущених пільговим категоріям населення за відповідними рецептами, укладають із

аптечними закладами відповідні договори; при цьому участь аптечних закладів у програмах медикаментозного забезпечення пільгових категорій населення є суто добровільною.

За інформацією Міськвиконкому (лист від 16.02.2018 №01-10/475), протягом 2015-2017 років договірні відносини із комунальними закладами охорони здоров'я міста щодо відпуску лікарських засобів за пільговими рецептами мали: Фірма «Юнона» ТОВ, ТОВ «Компанія «Фарм-Союз», ТОВ фірма «Радій, ЛТД», комунальне підприємство Сумської обласної ради «Аптека №226 м.Конотоп», ФОП Антонік А.Д., ФОП Стрілець Ю.Д.

4.3. Що стосується права приймати участь у *Конкурсі* за відсутності судових справ між учасником конкурсу та орендодавцем, балансоутримувачем щодо використання комунального майна або виконання умов договорів оренди варто зазначити таке.

Законодавством України гарантується право кожного (як фізичних осіб, так і суб'єктів господарювання) на звернення до суду за захистом своїх порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи законних інтересів, вжиття передбачених законом заходів, спрямованих на запобігання правопорушенням. Зокрема, зазначена гарантія закріплена статтею 4 Цивільного процесуального кодексу та статтею 4 Господарського процесуального кодексу. При використанні суб'єктами господарювання комунального майна або виконанні умов договорів оренди такого майна між учасниками відносин можуть виникати ті чи інші спори, одним із способів вирішення яких, у разі недосягнення згоди, є звернення до суду. Відтак включення до Основних умов *Конкурсу* вимоги щодо відсутності судових справ з наведених проблем є неправомірним та призводить до необґрунтованого обмеження участі в *Конкурсі* суб'єктів господарювання, що у певний період часу намагалися реалізувати гарантоване законом право звернення до суду, а також може перешкоджати його реалізації в майбутньому.

За інформацією Міськвиконкому (лист від 16.02.2018 №01-10/475), протягом 2015-2017 років спори щодо використання комунального майна та/або виконання договорів оренди вирішувались в судовому порядку Фірма «Юнона» ТОВ, ТОВ «Фірма «Стара аптека» та ФОП Борисова О.О.

4.4. Стосовно наявності досвіду роботи по соціальним програмам як умови участі у *Конкурсі* необхідно зазначити, що така умова обмежує право участі суб'єктів господарювання, які тільки-но вступили на ринок роздрібної торгівлі лікарськими засобами (отримали відповідну ліцензію) та не мають досвіду такої роботи, проте мають намір укласти відповідні договори задля участі у програмах «Еббот Кард», «Оранж Кард», «Терапія плюс», «Медікард», «Програма низьких цін», «Разом», «Помощь сердцу», «Здорова печінка» тощо. Водночас, з огляду на те, що такі програми надають можливість населенню купувати лікарські засоби зі знижкою або по доступним цінам, укладення договорів задля участі у програмах (а не досвід роботи) могло б бути вимогою до переможця.

Виконавчий комітет Конотопської міської ради (лист від 16.02.2018 №01-10/475) зауважує, що всі суб'єкти господарювання, які подали відповідний пакет документів, були допущені до участі у *Конкурсі*. Окрім того, як зазначено у листі, «всі претенденти на право оренди майна, які подали документи на *Конкурс*, були згодні з його умовами і готувались до конкурентної боротьби за рахунок найбільшого запропонованого розміру орендної плати, але, зважаючи на заперечення одного з учасників *Конкурсу* (ТОВ «Фірма «Стара аптека») запланований захід не проводиться. Це завдає також шкоди правам та інтересам інших учасників, які мають намір обслуговувати населення міста та району, сплачувати орендну плату, податки до місцевого бюджету. При цьому скарг та зауважень щодо умов *Конкурсу*, порядку його проведення тощо від інших суб'єктів не надходило» (мовою оригіналу).

Також Міськвиконком у зазначеному вище листі наголошує, що «нормами чинного законодавства не визначено, якого характеру повинна бути інша (додаткова) інформація в умовах конкурсу; надається лише диспозитивне право включити до умов інші відомості на власний розсуд» (мовою оригіналу).

Разом з тим, статтею 42 Конституції України визначено, що держава забезпечує захист конкуренції у підприємницькій діяльності, не допускається неправомірне обмеження конкуренції, статтею 4 Закону України «Про захист економічної конкуренції» передбачено обов'язок органів влади, органів місцевого самоврядування сприяти розвитку конкуренції та не вчиняти будь-яких неправомірних дій (бездіяльності), які можуть мати негативний вплив на конкуренцію.

При цьому відповідно до частини першої статті 15 Закону України «Про захист економічної конкуренції» антиконкурентними діями органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю є прийняття будь-яких актів (рішень, наказів, розпоряджень, постанов тощо), надання письмових чи усних вказівок, укладення угод або будь-які інші дії чи бездіяльність органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю (колегіального органу чи посадової особи), які призвели або можуть призвести до недопущення, усунення, обмеження чи спотворення конкуренції.

Згідно з пунктом другим зазначеної статті антиконкурентними діями органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю, зокрема, визнається надання окремим суб'єктам господарювання або групам суб'єктів господарювання пільг чи інших переваг, які ставлять їх у привілейоване становище стосовно конкурентів, що призводить або може призвести до недопущення, усунення, обмеження чи спотворення конкуренції.

З огляду на викладене, досліджувані дії *Відділу* по включенню до Основних умов проведення конкурсу з використанням відкритості пропонування розміру орендної плати за принципом аукціону на право оренди нерухомого майна приміщень у м. Конотоп по вул. Бориса Олійника, 88, площею 18,0 кв.м. та по вул. Миколи Амосова, 3, площею 18,0 кв.м. вимог стосовно учасників конкурсу, передбачених пунктами 11, 12, 14 та 17, у разі проведення *Конкурсу* (призупинений судом) могли призвести до обмеження конкуренції, оскільки обмежували коло потенційних учасників *Конкурсу*.

Аналіз положень пунктів 11,12, 14 та 17 Основних умов проведення *Конкурсу* дає підстави стверджувати, надають привілеї певним групам суб'єктів господарювання (ліцензіатам роздрібної торгівлі лікарськими засобами, які, окрім того, мають ліцензії щодо діяльності в сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, здійснюють відпуск лікарських засобів за пільговими рецептами на підставі відповідних договорів із розпорядниками бюджетних коштів щодо відшкодування вартості таких лікарських засобів, мають досвід роботи по соціальним програмам та не мають судових справ між учасником конкурсу та орендодавцем, балансоутримувачем щодо використання комунального майна або виконання умов договорів оренди) та обмежують можливості інших ліцензіатів щодо участі у *Конкурсі*.

Виходячи із зазначеного, дії відділу комунального майна Конотопської міської ради Сумської області, які полягали у включенні до Основних умов проведення конкурсу з використанням відкритості пропонування розміру орендної плати за принципом аукціону на право оренди нерухомого майна приміщень у м. Конотоп по вул. Бориса Олійника, 88, площею 18,0 кв.м. та по вул. Миколи Амосова, 3 (площею 18,0 кв.м.) вимог стосовно учасників конкурсу, визначених пунктами 11, 12, 14 та 17, кваліфікуються як порушення, передбачене пунктом третім статті 50 та частиною першою, абзацом сьомим частини другої статті 15 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді антиконкурентних дій органів місцевого самоврядування, як надання окремим групам

суб'єктів господарювання переваг, які ставлять їх у привілейоване становище стосовно конкурентів, які можуть призвести до обмеження конкуренції.

За повідомленням Міськвиконкому (лист від 18.12.2017 №01-09/3738, наданий на вимогу голови Тервідділення від 06.12.2017 №02-10/2114), на виконання постанови Конотопського міськрайонного суду Сумської області від 08.09.2017 у справі №577/3038/17 Основні умови проведення *Конкурсу* викладено в новій редакції, тобто, пункти 11, 12, 14 та 17 виключено. Отже, наразі порушення припинено.

На виконання вимог пункту 26 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції (Правила розгляду справ), затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 року за №5, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 6 травня 1994 року за №90/299 (у редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 29 червня 1998 року за №169-р) (зі змінами), копію подання з попередніми висновками у справі №02-06/01-2018 від 08.06.2018 за №41 (далі – *Подання тервідділення*) із супроводжувальним листом від 11.06.2018 за №02-06/846 Тервідділенням було надіслано відповідачу, а із супроводжувальними листами від 11.06.2018 за № 02-06/ 847 - заявнику.

Зауважень чи пропозицій по суті викладених у *Поданні тервідділення* аргументів і доказів вчинення *Відділом* порушення законодавства про захист економічної конкуренції, що полягало у включенні до Основних умов проведення конкурсу неправомірних вимог, ні від відповідача, ні від заявника не надходило.

Втім слід зазначити, що за результатами розгляду *Подання тервідділення Відділ* листом від 21.06.2018 за №114 наголошує, що рішення Конотопської міської ради від 24.12.2014 «Про порядок надання в оренду майна, що належить до комунальної власності територіальної громади м.Конотоп», яким встановлено орендні ставки за використання нерухомого комунального майна, зокрема, при розміщенні аптек, пройшло перевірку Державною службою України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва відповідно до Закону України «Про засади регуляторної політики у сфері господарської діяльності». Згідно із листом зазначеного органу від 24.11.2014 за №9253/0/20-14 рішення Конотопської міської ради від 24.12.2014 «Про порядок надання в оренду майна, що належить до комунальної власності територіальної громади м.Конотоп» та аналіз регуляторного впливу до нього розроблено відповідно до вимог статей 4, 8 Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», постанови Кабінету Міністрів України від 11.03.2010 №308 «Про затвердження методики проведення аналізу впливу та відстеження результативності регуляторного акта». У висновку Державною службою України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва насамкінець зазначено: «Пропозиції щодо вдосконалення Проекту рішення та аналізу регуляторного впливу до нього відповідно до принципів державної регуляторної політики відсутні». При цьому *Відділ* зауважує щодо права на встановлення будь-яких розмірів орендної ставки, яким місцеві ради наділені Законом України «Про оренду державного та комунального майна» (статтею 19).

Зазначене питання не є предметом розгляду у справі №02-06/01-2018, інформація щодо положень рішення Конотопської міської ради від 24.12.2014 «Про порядок надання в оренду майна, що належить до комунальної власності територіальної громади м.Конотоп» наведена інформативно, а оцінку на відповідність рішень органів влади чи місцевого самоврядування приписам законодавства про захист економічної конкуренції має право надавати виключно Антимонопольний комітет України та його органи, а не Державна служба України з питань регуляторної політики та розвитку підприємства. Такий висновок щодо рішення Конотопської міської ради від 24.12.2014 «Про порядок надання в оренду майна, що належить до комунальної власності територіальної громади м.Конотоп» Тервідділенням буде надано окремо.

Враховуючи зазначене та керуючись статтями 12, 12¹, 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтями 48, 50 Закону України «Про захист

економічної конкуренції», пунктами 3, 11 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23 лютого 2001 року №32-р, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30 березня 2001 р. №291/5482 (із змінами), пунктом 32 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції (Правил розгляду справ), затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 року №5, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 6 травня 1994р. за № 90/299 (у редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 29 червня 1998 року №169-р) (із змінами), адміністративна колегія Сумського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України

ПОСТАНОВИЛА:

1. Визнати, що дії відділу комунального майна Конотопської міської ради Сумської області, які полягали у включенні до Основних умов проведення конкурсу з використанням відкритості пропонування розміру орендної плати за принципом аукціону на право оренди нерухомого майна приміщень у м. Конотоп по вул. Бориса Олійника, 88, площею 18,0 кв.м. та по вул. Миколи Амосова, 3 (площею 18,0 кв.м.) вимог стосовно учасників конкурсу, визначених пунктами 11, 12, 14 та 17, є порушенням, передбаченим пунктом 3 статті 50 та частиною першою, абзацом 7 частини другої статті 15 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді антиконкурентних дій органів місцевого самоврядування, як надання окремим групам суб'єктів господарювання переваг, які ставлять їх у привілейоване становище стосовно конкурентів, які можуть призвести до обмеження конкуренції.

Відповідно до статті 60 Закону України «Про захист економічної конкуренції» рішення може бути оскаржене до господарського суду у двомісячний строк з дня його одержання.

Голова адміністративної колегії

Є.М.Касьян

Члени адміністративної колегії :

_____ /С. В. Гусак/

_____ /О. П. Нагорний